

PENSIOEN? DOORWERKEN!

PENSIOEN / Het is uw goed recht om te stoppen met werken als u de pensioenleeftijd bereikt. Maar dat hoeft natuurlijk niet. Eén op de tien gepensioneerden besluit door te werken. 'Voor het geld hoef ik het niet te doen. Mijn werk kleurt mijn leven.'

Floortje Gunst Foto's Martin Dijkstra

Max (72) en Marianne Moerman (68) in de antiekzaak die Marianne in 1994 begon. 'We houden leuke vrienden aan mijn werk over'

MAX MOERMAN (72)**Zelfstandig adviseur****Woont in** Baambrugge**Is sinds** 2008 zelfstandig adviseur in de energiemarkt**Werkte tot** 2008 als senior projectmanager voor diverse multinationals**MARIANNE MOERMAN (68)****Sieradenontwerper****Woont in** Baambrugge**Is sinds** 1994 eigenaar van een antiekzaak. Lanceerde in 2005haar sieradenlijn VJR Jewels **Werkte tot** 1996 als lerares in het basisonderwijs

‘Ik ben veel te energiek om te stoppen met werken’

Soms zeg ik wel eens tegen Marianne dat ze het rustiger aan moet doen, maar dat kan ik net zo goed tegen een muur zeggen. Ze luistert toch niet,’ zegt Max Moerman. ‘Zelf zit ik ook niet stil. Ik ben nog veel te energiek om te stoppen met werken. Tien jaar geleden ben ik, na het ingaan van mijn prepensioen, begonnen als zelfstandig adviseur. Ik vind de technische ontwikkelingen in de energiemarkt veel te interessant om te stoppen. Ik wil graag blijven op mijn vakgebied.

‘De directe leiding van grote projecten probeer ik nu wel af te houden. Zo’n klus kost al gauw zestig tot tachtig uur per week. Dat wordt me toch wat veel. Ik ben in de loop van de tijd kieskeuriger geworden. Sommige opdrachten neem ik niet aan, omdat ik geen klik heb met de opdrachtgever. Dat kan ik me nu permitteren. Ik ben niet meer financieel afhankelijk van mijn klanten, zoals dertig jaar geleden.’

Marianne Moerman: ‘Voor het geld hoeven we het niet te doen. Het is simpel: mijn werk kleurt mijn leven. Op mijn 55ste ben ik begonnen met het ontwerpen van sieraden met afgedankte antieke vondsten als basis, zoals brochures en gespen. Ineens kwam ik, voormalig schooljuf, in de hippe modewereld terecht en waren mijn creaties te zien tijdens de Amsterdam Fashion Week. Ik geniet intens van het contact met modeontwerpers, stylisten en de zoektocht naar mooie materialen. We houden leuke vrienden aan mijn werk over.’

Max: ‘We hebben elkaar ’s avonds altijd wat te vertellen. Het lijkt misschien alsof we gescheiden levens leiden omdat we allebei nog werken, maar dat is niet zo. We proberen elke zondag samen iets leuks te doen, zoals wandelen of naar een theatervoorstelling. Ik ga ook geregeld mee naar antiekmarkten als Marianne spullen moet inkopen. Daar maken we dan een uitje van. Ik heb een technische achtergrond en vind het leuk om in zo’n compleet andere wereld rond te lopen. Ik heb er geen oog voor, nee. Meestal als ik met iets kom aanzetten, vindt Marianne dat niks.’

Max: ‘We weten allebei nog niet wanneer we gaan stoppen met werken. Nu is nu. Ik merk wel dat ik een dagje ouder word en sneller vermoeid ben. Vroeger racete ik op een dag naar Frankfurt op en neer voor een afspraak, dat doe ik niet meer.’

Marianne: ‘Ik ga niet stoppen omdat Max besluit dat het mooi geweest is. Bang dat we, als we er ooit mee ophouden, te oud zijn om te genieten van onze vrije tijd, ben ik niet. Het lijkt me een verschrikking om cruises te moeten maken met andere gepensioneerden. Daarbij, we gaan nu ook al op reis als we dat willen, bijvoorbeeld naar Toscane in Italië. We delen zelf onze tijd in. Deze zomer gaan we met de cabrio toeren in Frankrijk en Max gaat drie weken met onze jongste dochter naar Amerika. We zijn niet van die clubjesmensen. Dat is misschien ook een reden dat we graag doorwerken. Maar voor onze kinderen en kleinkinderen maken we altijd tijd vrij.’

‘Ik denk dat ik nu een betere reumatoloog ben dan vroeger’

PAUL VAN 'T PAD BOSCH (72)**Reumatoloog****Woont in** Medemblik**Is sinds** 2009 eigenaar van Reumacoach**Werkte tot** 2009 als reumatoloog in de Sint Maartenskliniek Nijmegen

Op mijn 63ste kreeg ik de behoefte een nieuwe richting te geven aan mijn carrière als reumatoloog. Ik had mijn hele leven voor een maatschap in de Maartenskliniek Nijmegen gewerkt. Het leek me aardig nu eens eigen baas te zijn. Ik had genoeg van de vergaderingen over de centen en wilde meer vrijheid. Daarom richtte ik in 2009 mijn eigen bedrijf op: Reumacoach. De afgelopen negen jaar heb ik als waarnemend reumatoloog gewerkt in diverse ziekenhuizen in Noord-Holland en nu werk ik in Leeuwarden. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik de plek van jonge specialisten bezet. Het Noorden is voor hen vaak onaantrekkelijk, er is hier altijd genoeg werk geweest.

‘Ik heb nooit overwogen te stoppen met werken toen ik mijn dienstverband in Nijmegen opzegde. Ik heb me altijd graag nuttig willen maken. Daarnaast vind ik het leuk om jonge reumatologen te laten zien dat de werkwijze die ik de afgelopen jaren heb ontwikkeld, heel goed werkt. Het is ook een beetje zelfverwerkelijking. Mijn visie: door veel tijd te steken in de communicatie met de patiënt, is de aanpak van klachten beter gefundeerd en dus efficiënter.

‘Ik werkte eerst drie en nu twee dagen per week. Dan heb je zeeën van tijd over om leuke dingen te doen. Ik denk dat ik nu een betere arts ben dan vroeger. Ik ben minder gehaast en vind mezelf completer: ik heb de overgang van de ouderwetse naar de moderne reumatologie meegemaakt. Daardoor weet ik, in tegenstelling tot jonge specialisten, bijvoorbeeld veel van revalidatie.

‘Langzamerhand ontstaat het gevoel dat ik lang genoeg heb gewerkt. De vlam dooft toch uit na je 70ste. Mijn jonge collega's lopen sneller en gebaren meer. Ik beweeg me, letterlijk, anders door de ziekenhuisgangen en heb toch een oude kop. Dat doet iets met je zelfbeeld. De jonge garde is er nu klaar voor om de boel te runnen. Ik wil ook voorkomen dat er incidenten gebeuren omdat ik niet goed ben aangepast aan nieuwe werkwijzen. Omgaan met het elektronische patiëntendossier wordt bijvoorbeeld steeds ingewikkelder.

‘Mijn vrouw en ik gaan elk jaar een aantal weken naar Spanje. Daar ben ik op afroep beschikbaar als reumatoloog. Ik ben aangemeld bij een aantal huisartsen. Ik heb daar al een stuk of veertig reumapatiënten behandeld. Dat wil ik graag blijven doen. Er gelden in Spanje minder strenge regels wat betreft de uitoefening van je vak als arts dan in Nederland. Hier ben ik straks mijn licentie kwijt, omdat ik niet meer meedoe aan de cursusmachine.

‘Ik ben niet bang dat ik me ga vervelen als ik stop met werken. Ik moet toch een keer leren bridgen en mijn golfswing oefenen.’

Stoppen met werken op uw 66ste, hoezo?

Hoera, u hebt de pensioenleeftijd bereikt. Een mijlpaal. U kunt het nu natuurlijk voor gezien houden en uw welverdiende vrije tijd besteden aan museumbezoek, kleinkinderen en stedentripjes. Dat is uw goed recht. Maar u hoeft niet thuis op de bank te gaan zitten, waar verveling op de loer ligt. Vergeet niet, u hebt nog heel wat jaren voor de boeg. Mannen die nu 65 jaar zijn, hebben gemiddeld nog 19 jaar te leven, vrouwen zelfs 21.

De wet bepaalt weliswaar dat het op 66-jarige leeftijd – en straks iets later – mooi is geweest. Maar laat u vooral niet aanpraten dat u op dat moment bent afgeschreven. U en uw leeftijdgenoten zijn vitaler en fitter dan ooit. Als het werk fysiek niet te zwaar is, is doorwerken juist heel gezond, wijst onderzoek uit.

U bent geen uitzondering als u niet reikhalzend uitkijkt naar uw pensioen. Naar schatting één op de tien gepensioneerden weigert te stoppen. Zij hebben een laag of zeer hoog inkomen. Jan Modaal werkt niet door na AOW. De meesten werken door in deeltijd: gemiddeld 18 uur per week.

De motieven lopen uiteen. Veel hoger-opgeleiden werken – ondanks een goed opgebouwd vermogen – door uit bevoegenheid en interesse. Zij willen zich nuttig maken en iets blijven bijdragen aan de maatschappij.

Het kan ook zijn dat u nog wat jaren aan uw werkende leven vastplakt omdat u het financieel anders niet redt. U hebt bijvoorbeeld

niet voldoende pensioen opgebouwd tijdens uw werkende leven of bent veel geld kwijt aan persoonlijke problemen, zoals een echtscheiding of onverkoopbaar huis. Ook lang niet alle zzp'ers kunnen het zich veroorloven te stoppen met werken als zij 66 zijn geworden.

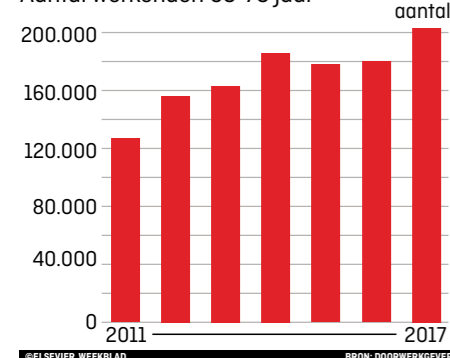
Voor sommige beroepsgroepen ligt de leeftijdsgrens hoger. Rechters en gerechtsdeurwaarders bijvoorbeeld mogen eerder met pensioen gaan, maar zij kunnen ook doorwerken tot hun 70ste. Onder rechters is een discussie gaande over die 70 jaar. Sommigen zouden graag nog een paar jaar langer in de rechtszaal zitten.

Sinds 2016 is het voor de meeste beroepsgroepen makkelijker geworden om door te werken. In dat jaar is namelijk de wet van kracht geworden die het voor werkgevers aantrekkelijker maakt om AOW'ers langer in dienst te houden. Mocht uw werkgever toch onverhoopt afscheid van u willen nemen als u de pensioenleeftijd hebt bereikt, dan kunt u altijd nog zzp'er worden. U bent nooit te oud om te gaan ondernemen.

In februari overleed Nico van Hasselt (93), de oudste praktiserende huisarts van Nederland. Hij was ruim zestig jaar huisarts in Amsterdam. Geen zorgen, u hoeft niet zoals hij te blijven werken tot uw dood. Iets eerder met pensioen gaan, kan ook. De kunst is om op tijd te stoppen. Dat is misschien nog wel moeilijker dan besluiten door te werken.

Steeds ijveriger

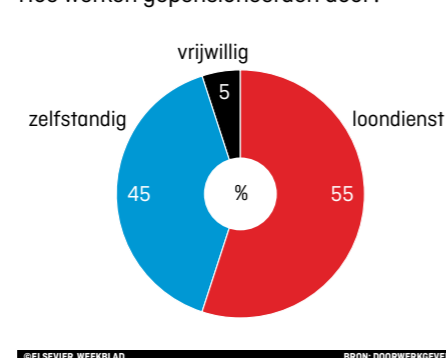
Aantal werkenden 65-75 jaar

BRON: DOORWERKGEVER

Bij de baas

Hoe werken gepensioneerden door?

BRON: DOORWERKGEVER

‘Ik sta nog midden in het werkzame leven’

GERDA DRIESSEN-POORTVLIET (69)

Senior raadsheer familierecht aan het Gerechtshof Amsterdam

Woont in Amstelveen

Is sinds 2000 rechter; werkt nu als senior raadsheer

Werkte tot 2000 als advocaat

‘K en je die reclame “niet omdat het moet, maar omdat het kan”? Bij mij is het precies omgekeerd. Ik vind het reuze jammer dat ik moet stoppen met werken dit jaar. Maar 70 is nu eenmaal de maximumleeftijd voor rechters. Ik had de stille hoop dat die tot 72 zou worden opgetrokken,

maar helaas. Ik sta nog midden in het werkzame leven, ben hartstikke fit. Ik vind mijn werk enig en ik denk ook dat ik als rechter maatschappelijk nuttig werk doe. Ik heb te maken met mensen die er zelf niet uitkomen. Er zal toch iemand een knoop moeten doorhakken. Ik vind het prettig om dat te doen, ook al is dat niet altijd makkelijk. Ik ben me ervan bewust hoe ingrijpend de beslissingen kunnen zijn die ik neem. Je komt aan iemands werk, huwelijk en huis. Daar heb ik wel eens last van, maar nu niet meer dan vroeger. Gelukkig spreek je geen recht met je hart, maar is er een wettelijk kader

waarbinnen je opereert. Dat geeft houvast. ‘Binnen het familierecht houd ik mij bezig met verdelen en verrekenen. Denk aan een echtpaar dat in gemeenschap van goederen is getrouwd en gaat scheiden. De boedel moet dan worden verdeeld. Als ze daar samen niet uitkomen, komen ze bij mij. Deze richting bestrijkt alle velden van het recht. Als ik de stapels dossiers zie liggen in mijn kamer, denk ik nooit: wat naar. Ik vind het leuk om een beetje te puzzelen.

‘We doen een zitting standaard met drie rechters. Om beurten zitten we voor. Wat zo aardig is, is dat je veel leert van collega’s.

Iedereen heeft zijn eigen manier van aanspreken, mensen op hun gemak stellen en structuur aanbrengen in een zitting. Ik kijk soms met bewondering naar hoe jongere collega’s dat doen. Ik ben zelf heel praktisch van aard. Doordat ik ook advocaat ben geweest, weet ik hoe je dingen handig kunt regelen.

‘Ik moet nu een lijstje maken wie ik op mijn afscheid wil hebben. Vreselijk. Ik wil helemaal niet over mijn afscheid nadenken. Het liefst had ik nog twee jaar doorgewerkt. Langer niet. Op een gegeven moment moet je je plek afstaan aan anderen.’

‘Het is financieel aantrekkelijk om mijn pensioen uit te stellen’

HERMAN VAN DEN NOORT (65)

Manager aanbestedingsprojecten bij Mobilis

Woont in Apeldoorn

Werkt al ruim veertig jaar voor Mobilis in de infrastructuur

In mijn vriendenkring ben ik een uitzondering. De meesten stoppen eerder met werken. Sommige vrienden en collega's zijn verbaasd als ik vertel dat ik nog een jaar doorga na mijn pensionering. Maar ik vind mijn werk nog steeds leuk. Mijn vrouw werkt ook nog, zij is vier jaar jonger. We hebben afgesproken dat we in augustus 2019 allebei stoppen. Dan is het welletjes geweest. Het is financieel aantrekkelijk om een deel mijn pensioen uit te stellen tot mijn 67ste. Dat scheelt al gauw zo'n 5 procent. Het zijn geen wereldbedragen, maar daar-

door kunnen we af en toe iets extra investeren in ons jarendertighuis, zoals een glazen schuifwand in het prieel. We hebben ook net een nieuwe auto gekocht.

‘Vanaf augustus – ik word dan 66 – ga ik in plaats van vijf, twee dagen per week werken. Nu stuur ik aanbestedingstrajecten aan. Ik heb bijvoorbeeld de zeesluis in IJmuiden gedaan. Die aanbesteding hebben we jammer genoeg verloren. Straks krijg ik een coachende rol.

‘Het werk dat ik nu doe, kan niet in twee dagen. Ik vind het prettig dat ik straks niet meer eindverantwoordelijk ben. Het leven van een aanbesteder is topsport. Je moet voortdurend alert zijn op wat je concurrenten doen, zorgen dat je de scherpste prijs hebt en de juiste risicoanalyses maakt. Je went eraan, maar het blijft spannend.

‘Ik ben meer ontspannen in mijn werk dan eerder in mijn carrière: ik hoef me niet meer te bewijzen en op te boksen tegen collega's. Die zeggen vaak: “Als Herman het zegt, dan is het zo.” De directie vond het prima dat ik een jaar doorwerk, maar ze wilden de bijbehorende administratieve rompslomp niet. Zo vaak komt het bij ons niet voor dat iemand na zijn 65ste blijft. Daarom werk ik het laatste jaar via de Doorwerkgever, een soort detacheerder voor senioren.

‘Als je jong bent, heb je je hele leven nog voor je. Toen mijn pensioen in zicht kwam, drong het besef door dat het leven eindig is. Je sluit op je 65ste toch een hele fase af. Dat speelt ook mee in mijn beslissing nog even door te gaan. Ik stel dat moment liever uit. Maar ik weet ook dat je leeftijd gewoon doortelt. Je blijft niet eeuwig jong.’